

Πληροφοριακή Συμπεριφορά Νοσηλευτών: Πηγές Πληροφόρησης και Εμπόδια κατά την Αναζήτηση

Γιώργος Ίντας,¹ Πέτρος Κωσταγιόλας,² Νιάκας Δημήτρης³

Nurses' Information-Seeking Behavior

Abstract at the end of the article

¹Νοσηλεύτρια ΠΕ, ΜSc, PhD

²Λέκτορας, Τμήμα Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

³Καθηγητής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Υποβλήθηκε: 22/09/2012

Επανυποβλήθηκε: 1/2/2013

Εγκρίθηκε 3/4/2013

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Ίντας Γεώργιος
Μαχητών 4, Πειραιάς, TK 18541
Τηλ: 6945492709
e-mail: intasgeo@yahoo.gr

Εισαγωγή: Η συνεχής ενημέρωση και πληροφόρηση των επαγγελματιών υγείας αποτελούν σημαντικές παραμέτρους διατήρησης και βελτίωσης του επιπέδου παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι νοσηλευτές οφείλουν να χρησιμοποιούν σύγχρονα μέσα και το διαδίκτυο για να ενημερώνονται διαρκώς και έτσι να υποστηρίζουν καλύτερα τους ασθενείς και τις οικογένειές τους παρέχοντας ασφαλέστερη και ποιοτικότερη φροντίδα υγείας. Το μοντέλο Wilson αποτελεί μια καλή βάση διερεύνησης της πληροφοριακής συμπεριφοράς των νοσηλευτών. **Σκοπός:** Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και η τροποποίηση του μοντέλου συμπεριφοράς Wilson σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες των νοσηλευτών. **Υλικό – Μέθοδος:** Τροποποιήθηκε το μοντέλο Wilson και πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση στις βάσεις δεδομένων CINAHL, Medline, Science Direct, Scopus και Heal Link για τα έτη 2000-2012. Από το σύνολο των μελετών που βρέθηκαν, 34 ικανοποιούσαν τα κριτήρια. **Αποτελέσματα:** Οι βασικοί λόγοι αναζήτησης πληροφοριών αφορούν κυρίως τους νοσηλευόμενους ασθενείς για την υποστήριξη της νοσηλευτικής φροντίδας και τα συνταγογραφούμενα φάρμακα. Κύριες πηγές πληροφόρησης αποτελούν οι συνάδελφοί τους και σε μερικές περιπτώσεις οι ιατροί. Ως εμπόδια αναφέρθηκαν η χρησιμοποιούμενη ορολογία και η έλλειψη δεξιοτήτων στην αναζήτηση πληροφοριών από βάσεις δεδομένων. **Συμπεράσματα:** Είναι σημαντική η εκπαίδευση των νοσηλευτών στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και διαδικτύου για την αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών.

Λέξεις ευρητηρίου: Πληροφοριακή συμπεριφορά, πληροφοριακές ανάγκες, πηγές πληροφόρησης, εμπόδια, νοσηλευτές

Εισαγωγή

Οι ψηφιακές πηγές πληροφόρησης και το διαδίκτυο αποτελούν ισχυρά εργαλεία επικοινωνίας που επιτρέπουν την πρόσβαση σε ένα τεράστιο εύρος πληροφοριών, ενώ παράλληλα αποτελούν σημαντικές πηγές εκπαιδευτικού υλικού. Παρά το γεγονός ότι οι νοσηλευτές αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα ανθρώπινου δυναμικού στα

νοσοκομεία και στους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, υπάρχουν περιορισμένες αναφορές στην ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με το πώς αναζητούν πληροφορίες και γενικότερα ποια είναι η πληροφοριακή τους συμπεριφορά, δηλαδή οι ανάγκες και οι πηγές πληροφόρησης που χρησιμοποιούν οι νοσηλευτές, καθώς και τα εμπόδια που ανακύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Η πληροφόρηση αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για τους νοσηλευτές, έτσι ώστε να: ¹ (i) Βοηθούν τους ασθενείς και τις οικογένειές τους να έχουν πρόσβαση και να αξιολογούν σχετικές πληροφορίες, (ii) Συμβάλλουν στην ανάπτυξη υψηλής ποιότητας πληροφοριών για την υγεία μέσω διαδικτύου, (iii) Συνηγορούν για ισότιμη πρόσβαση στις πηγές που παρέχονται μέσω διαδικτύου.

Η πλειοψηφία των διεθνών μελετών εστιάζει σε φοιτητές νοσηλευτικής και εξετάζει τις πηγές πληροφόρησης που χρησιμοποιούν.² Ακόμη, σε διεθνές επίπεδο μπορεί να αναφερθεί πόσο σημαντική είναι η εξοικείωση των νοσηλευτών με τις ιστοσελίδες που υποστηρίζουν τη νοσηλευτική πρακτική, όπως η νοσηλευτική ιστοσελίδα American Medscape (www.medscape.com/nurse-home), η αγγλική ιστοσελίδα παροχής κλινικών πληροφοριών για το κύριο πλαίσιο φροντίδας Prodigy (www.prodigy.nhs.uk), καθώς και οι διαδικτυακοί τόποι ειδικευμένων νοσηλευτών, όπως η www.geronurseonline.org. Επίσης είναι απαραίτητη και η γνώση ιστοσελίδων που χρησιμοποιούν οι ασθενείς και οι οικογένειές τους. Διάφορα ευρήματα δείχνουν ωστόσο, ότι το νοσηλευτικό επάγγελμα ενσωμάτωσε αργά τα νέα πληροφοριακά συστήματα αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών και

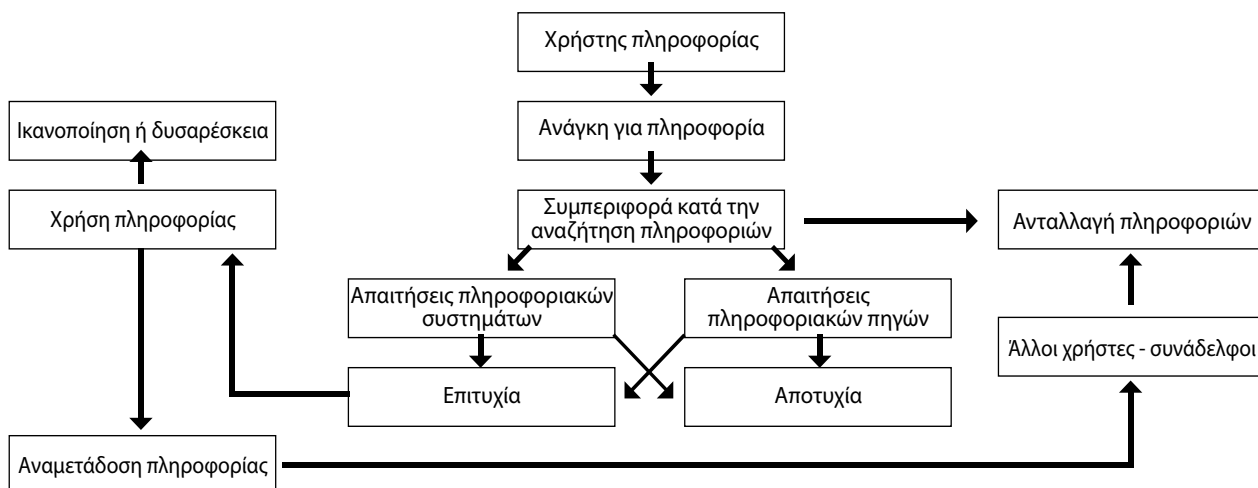
την πληροφοριακή παιδεία στη νοσηλευτική πράξη και στην εκπαίδευση.^{3,4}

Στην παρούσα ανασκόπηση αρχικά εξηγείται η έννοια της πληροφοριακής κατά την αναζήτηση συμπεριφοράς των νοσηλευτών και παρέχεται ένα πλαίσιο διερεύνησης. Συγκεκριμένα, η πληροφοριακή συμπεριφορά ορίζεται στο πλαίσιο της προσέγγισης του Wilson⁵ και ως εκ τούτου αναλύεται μέσω βιβλιογραφικής επισκόπησης το τρίπτυχο (α) αναγκών ή λόγων ή κινήτρων πληροφόρησης, (β) χρησιμοποιούμενων πηγών πληροφόρησης και (γ) εμποδίων που παρουσιάζονται στους νοσηλευτές κατά την αναζήτηση πληροφοριών.

Ανάλυση πληροφοριακής συμπεριφοράς νοσηλευτικού προσωπικού-μοντέλο Wilson

Στη βιβλιογραφία παρουσιάζονται ποικίλες γενικές προσεγγίσεις ως προς την μελέτη και μοντελοποίηση χαρακτηριστικών πληροφοριακής συμπεριφοράς και πληροφοριακών αναγκών, με εφαρμογή σε επαγγελματίες από το χώρο των υπηρεσιών υγείας. Σύμφωνα με το μοντέλο συμπεριφοράς κατά την αναζήτηση πληροφοριών του Wilson, «κάθε νοσηλευτής αναζητά πληροφορίες σε συγκεκριμένο περιβάλλον και έχοντας συγκεκριμένες ανάγκες πληροφόρησης». ⁵ Η ανάγκη για πληροφόρηση αποτελεί σύνθετο ζήτημα που σχετίζεται με τον τρόπο αναζήτησης των πληροφοριών και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, τα οποία παίζουν κύριο ρόλο στην αποδοχή ή μη μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας πληροφόρησης. Έτσι, η πληροφοριακή συμπεριφορά είναι μία ευρύτερη έννοια που περιέχει

Εικόνα 1. Μοντέλο πληροφοριακής συμπεριφοράς.

Πίνακας 1. Μελέτες αναφορικά με τη διερεύνηση των πηγών πληροφόρησης των νοσηλευτών και των εμποδίων που ανακύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών

Έτος Δημοσίευσης	Πρώτος Συγγραφέας	Τίτλος	Είδος Μελέτης	Κύρια Συμπεράσματα
2007	Gilmour ²	Reducing disparities in the access and use of Internet health information.	Ανασκόπηση	Συμβουλές σχετικές με την ασθένεια και τη θεραπεία των ασθενών, καθοδήγηση ασθενών και οικογενειών τους στην εύρεση και αξιολόγηση αξιόπιστων και επικαιροποιημένων διαδικτυακών πληροφοριών για την υγεία
2007	Tannery ²¹	Hospital nurses' use of knowledge-based information resources.	Συγκριτική Παρεμβατική Μελέτη	Κλινική πρακτική
2006	Coumou ¹⁰	How do primary care physicians seek answers to clinical questions? A literature review.	Ανασκόπηση	Πληροφορίες για την κατάσταση υγείας των ίδιων ή συγγενικών προσώπων και κυρίως για συνταγογραφούμενα φάρμακα
2006	McKnight ¹	The information seeking of on-duty critical care nurses: evidence from participant observation and in-context interviews.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Κλινική πρακτική
2005	Dickerson ¹⁵	Out of necessity: oncology nurses' experiences integrating the Internet into practice.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Παροχή συμβουλών
2005	Mettler ¹⁶	Information Therapy: Health Education One Person at a Time.	Ανασκόπηση	Υποστήριξη φροντίδας νοσηλευομένων
2005	Turner ¹²	Modeling interventions to improve access to the public health gray literature.	Μελέτη με τη χρήση μοντέλου	Πληροφορίες για την κατάσταση υγείας των ίδιων ή συγγενικών προσώπων και κυρίως για συνταγογραφούμενα φάρμακα
2004	Anselmo ¹⁸	Cystic fibrosis on the Internet: a survey of site adherence to AMA guidelines.	Ανασκόπηση	Καθοδήγηση ασθενών και οικογενειών τους στην εύρεση και αξιολόγηση αξιόπιστων και επικαιροποιημένων διαδικτυακών πληροφοριών για την υγεία, πληροφορίες για την κατάσταση υγείας των ίδιων ή συγγενικών προσώπων και κυρίως για συνταγογραφούμενα φάρμακα
2004	Cashen ²⁰	eHealth technology and Internet resources.	Ανασκόπηση	Εκπαίδευση ασθενών
2004	Paul ¹⁷	Meeting patient and relatives' information needs upon transfer from an intensive care unit: the development and evaluation of an information booklet.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Εκπαίδευση ασθενών, παρεμβάσεις που δεν γίνονται στην κλινική

τις πληροφοριακές ανάγκες, τις πηγές πληροφόρησης και τα εμπόδια που ανακύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Οι ανάγκες δεν εκφράζονται πάντα. Για τον λόγο αυτό υπάρχουν δύο ειδών ανάγκες, οι εκφραζόμενες και οι συνεπαγόμενες.

Ο Wilson υποστηρίζει ότι κάθε άτομο, άρα και οι νοσηλευτές, έχει συγκεκριμένες ανάγκες και αναζητά πληροφορίες σε συγκεκριμένο περιβάλλον.⁵ Έτσι, οι ανάγκες των νοσηλευτών προκύπτουν από την καθημερινή συναστροφή με τους συναδέλφους τους,

τους ιατρούς, τους ασθενείς, τους συγγενείς τους και τους φίλους τους. Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι η ικανότητα των νοσηλευτών να χρησιμοποιούν τα πληροφοριακά συστήματα επηρεάζει τις σχέσεις τους με τους ιατρούς και τους ασθενείς. Στην Εικόνα 1 παρουσιάζεται το μοντέλο πληροφοριακής συμπεριφοράς.

Η εικόνα απεικονίζει τον κύκλο που διαγράφει μία πληροφορία, από τη στιγμή που δημιουργείται η ανάγκη για αυτή μέχρι τη στιγμή που χρησιμοποιείται. Πε-

ριλαμβάνει μεταβλητές που παρεμβάλλονται, δηλαδή εμπόδια, οι οποίες έχουν σημαντική επιρροή στην πληροφορική συμπεριφορά.⁶ Το μοντέλο έχει ως αφετηρία τις ανάγκες πληροφόρησης του χρήστη. Οι ανάγκες πληροφόρησης αναγνωρίζονται ως δευτερεύουσες ανάγκες που προκαλούνται από πρωτογενείς ανάγκες, οι οποίες είναι φυσιολογικής, γνωσιακής ή συναισθηματικής φύσης. Οι ανάγκες πληροφόρησης πηγάζουν επίσης από το γενικότερο πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει την εργασία ως κοινωνικό ρόλο, αλλά και το κοινωνικοοικονομικό ευρύτερο περιβάλλον.

Στην κατανόηση της πληροφοριακής συμπεριφοράς εντάσσονται και τα «εμπόδια», τα οποία σχετίζονται με την αναζήτηση πληροφοριών. Τέτοια είναι: ψυχολογικά, δημογραφικά (ηλικία, φύλο, εκπαίδευση), το περιβάλλον, καθώς και χαρακτηριστικά της πηγής των πληροφοριών. Κάθε μία από αυτές τις μεταβλητές μπορούν να εμποδίζουν ή να διευκολύνουν την αναζήτηση πληροφοριών.⁵ Μεταξύ του χρήστη πληροφόρησης και της ανάγκης για πληροφόρηση βρίσκεται αυτό που ο Wilson ονομάζει «ενεργοποίηση μηχανισμού» πληροφόρησης. Θεωρίες όπως αυτή του κινδύνου-ανταμοιβής⁵ αλλά και της κοινωνικής μάθησης ερμηνεύουν το γιατί οι άνθρωποι μπορούν, ή δεν μπορούν, να επιτύχουν ένα στόχο με βάση το ευρύτερο περιβάλλον τους.⁶ Η ικανότητα των νοσηλευτών να ενταχθούν ή να χρησιμοποιήσουν πληροφορικά και τεχνολογικά περιβάλλοντα, επηρεάζει άμεσα τη δυναμική των μεταξύ τους σχέσεων. Οι επαγγελματίες υγείας, ιατροί και νοσηλευτές, πρέπει να σταθούν θετικά απέναντι στις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και στη συνακόλουθη διάχυση της πληροφορίας. Με τον τρόπο αυτό θα διαμορφωθεί ένα νέο πρότυπο της σχέσης ιατρικής-κοινωνίας.⁵ Οι κοινωνικές απαιτήσεις για αλλαγές στο παραδοσιακό μοντέλο διάρθρωσης των σχέσεων ιατρικής-κοινωνίας είναι αυτές οι οποίες θα οδηγήσουν τους ιατρούς και τους νοσηλευτές στην αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας. Παράλληλα, θεωρούμε ότι οι εξελίξεις στις τεχνολογίες της πληροφόρησης και το διαδίκτυο επιτρέπουν ένα νέο συνεχές συσχετίσης περιβάλλοντος και πληροφόρησης: οι πληροφορίες που λαμβάνονται επεξεργάζονται, ενσωματώνονται ως στοιχεία γνώσης του χρήστη, χρησιμοποιούνται άμεσα ή έμμεσα, επηρεάζουν το περιβάλλον και, κατά συνέπεια, δημιουργούν νέες ανάγκες πληροφόρησης.⁶ Βέβαια, μία πληροφορία για να είναι χρήσιμη πρέπει να παρουσιαστεί με συγκεκριμένο τρόπο και στο σωστό χρόνο προκειμένου να γίνει αποδεκτή από τον χρήστη. Σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, η πληροφορία θα

απορριφθεί παρόλο που μπορεί να καλύπτει τις ανάγκες του χρήστη. Έτσι, η πληροφοριακή συμπεριφορά των χρηστών καθορίζεται από τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις συνήθειές τους.

Σκοπός

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με την τροποποίηση του μοντέλου συμπεριφοράς Wilson, το οποίο περιλαμβάνει την παροχή ενός μοντέλου διερεύνησης της πληροφοριακής συμπεριφοράς, αναφορικά με τις ιδιαιτερότητες των νοσηλευτών.

Υλικό και Μέθοδος

Για τις ανάγκες της εργασίας πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση στις βάσεις δεδομένων CINAHL, Medline, Science Direct, Scopus και Heal Link. Τα κριτήρια ένταξης άρθρων στην ανασκόπηση ήταν το έτος δημοσίευσης (μετά το 2000), η γλώσσα γραφής (ελληνική ή αγγλική) και η συνάφεια με το θέμα. Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν για την αναζήτηση της βιβλιογραφίας ήταν οι εξής: Nursing informatics, Computer literacy, Information literacy, Internet, Skills, Internet health information, Health information systems, Information technology, nurses' information seeking, information technology in health, information seeking, assessment, Internet self-efficacy, Internet attitude, Πληροφοριακή συμπεριφορά, Πληροφοριακές ανάγκες, πηγές πληροφόρησης, εμπόδια, νοσηλευτές. Από το σύνολο των άρθρων τελικά επιλέχθηκαν 37 τα οποία αξιολογήθηκαν ως περισσότερο σημαντικά για την π.

Αποτελέσματα

Πηγές πληροφόρησης

Οι πηγές πληροφόρησης μπορούν να διακριθούν γενικά σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, τις ψηφιακές, τις συμβατικές και τις διαπροσωπικές. Στα μέσα της δεκαετίας του 1990, οι ηλεκτρονικές πληροφορίες άρχισαν να είναι διαθέσιμες έξω από το ερευνητικό περιβάλλον. Σταδιακά ένα όλο και μεγαλύτερο ποσοστό νοσηλευτών διεθνώς αναφέρει ότι χρησιμοποιεί βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων για αναζήτηση πληροφοριών, όπως η MEDLINE και η CINAHL.⁷ Είναι πολύ σημαντικό οι νοσηλευτές να

είναι σε θέση να χρησιμοποιούν βάσεις δεδομένων και το διαδίκτυο προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση σε ενημερωμένες κλινικές κατευθυντήριες γραμμές, μιας και η παροχή φροντίδας, η βασισμένη σε ενδείξεις, έχει σε μεγάλο βαθμό απορρίψει το παραδοσιακό βιβλίο, ως πηγή επίκαιρης κλινικής γνώσης και δεδομένου ότι οι νοσηλευτές αναλαμβάνουν όλο και περισσότερες ευθύνες, που κατά παράδοση θεωρούνται ιατρικές.⁸ Οι Cader et al. υποστηρίζουν ότι οι πληροφορίες που βρίσκουν οι νοσηλευτές στο διαδίκτυο είναι χρήσιμες για την περίπλοκη διαδικασία της λήψης αποφάσεων.⁹

Ορισμένοι συγγραφείς προτείνουν να υπάρχει σε κάθε νοσοκομείο βιβλιοθήκη με ιατρικό βιβλιοθηκονόμο (clinical librarian) προκειμένου να δοθεί λύση στη δυσκολία πρόσβασης στην πληροφόρηση, ή στην αναζήτηση στο δίκτυο και πράγματι, οι μελέτες έχουν δείξει ότι οι ιατρικοί βιβλιοθηκονόμοι, σε γενικές γραμμές, κάνουν πιο αποτελεσματική αναζήτηση σε σχέση με τους επαγγελματίες υγείας.¹⁰ Άλλωστε έχει σημειωθεί η βελτίωση της ικανότητας αναζήτησης πληροφοριών στο διαδίκτυο από επαγγελματίες υγείας όταν εκπαιδεύονται από βιβλιοθηκονόμους.¹¹ Μεγάλο μέρος της απαιτούμενης κλινικής πληροφορίας δεν είναι δημοσιευμένο σε επιστημονικά περιοδικά, αλλά σε ανεπίσημες πηγές, που σήμερα είναι ίσως περισσότερο προσβάσιμες μέσω μηχανών αναζήτησης στο διαδίκτυο, όπως το Google.¹²

Η κύρια πηγή ενημέρωσης των νοσηλευτών στο χώρο εργασίας τους είναι οι συνάδελφοί τους, οι οποίοι είναι κατ' αυτούς η πλέον αποδοτική και αξιόπιστη πηγή κλινικών πληροφοριών που χρησιμοποιούνται κατά τη βάρδια.^{8,10,13,25} Για πληροφορίες πέρα της ειδικότητάς τους, οι νοσηλευτές αναζητούν πληροφορίες από συναδέλφους τους με μεγαλύτερη εμπειρία ή με περισσότερα έτη προϋπηρεσίας ή από τον προϊστάμενό τους. Ωστόσο, πολλοί νοσηλευτές θεωρούν έγκυρες πληροφορίες που βρίσκουν αναρτημένες στο διαδίκτυο που δεν έχουν αξιολογηθεί από επαγγελματίες υγείας, παρ' όλο που οι συγκεκριμένες πληροφορίες θεωρούνται μη έγκυρες. Για παράδειγμα, παλαιά βιβλία κρίνονται πολύτιμα επειδή περιέχουν πρακτικές και πληροφορίες που εφαρμόζονται άμεσα στην κλινική πράξη.^{13,25} Ένα μικρό ποσοστό νοσηλευτών αναζητά πληροφορίες σε ηλεκτρονικές πηγές στο διαδίκτυο.^{1,22} Συγκρινόμενοι με άλλες ομάδες επαγγελματιών υγείας, οι νοσηλευτές χρησιμοποιούν σε μικρότερο βαθμό το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών.⁴

Οι Turner και συν διερεύνησαν τις πηγές πληροφόρησης των νοσηλευτών ανάλογα με την ειδικότητα και τη θέση που κατέχουν.¹⁴ Βρέθηκε ότι οι κλινικοί νοσηλευτές

προτιμούν ως πηγή πληροφόρησης τους συναδέλφους τους, τα κλινικά πρωτόκολλα και διάφορα εγχειρίδια, τους προϊστάμενους τους, υλικό από το κέντρο ελέγχου και πρόληψης ασθενειών (CDC) και τα επιστημονικά συνέδρια. Οι σχολικοί νοσηλευτές χρησιμοποιούν ως πηγή πληροφόρησης για θέματα υγείας τους συναδέλφους τους, τον προϊστάμενό τους, εκπαιδευτικό υλικό και εγχειρίδια από οργανισμούς, καθώς και υπηρεσίες του Υπουργείου. Οι βοηθοί νοσηλευτών ενημερώνονται για θέματα υγείας από τους κλινικούς νοσηλευτές και από το εκπαιδευτικό υλικό. Οι προϊστάμενοι νοσηλευτές συμβουλευονται τους αντίστοιχους συναδέλφους τους, το προσωπικό του Υπουργείου Υγείας, εγχειρίδια και οδηγούς, επιστημονικά συνέδρια, επίσημα ενημερωτικά δελτία από το Υπουργείο Υγείας και έντυπο υλικό από το CDC. Τέλος, οι διευθυντές νοσηλευτικής υπηρεσίες συμβουλευονται άλλους διευθυντές, το προσωπικό του Υπουργείου Υγείας, τους εκπρόσωπους της κοινότητας, την ιστοσελίδα του CDC και του υπουργείου υγείας, επιστημονικά περιοδικά και κοινοποιήσεις της ιστοσελίδας του Υπουργείου Υγείας. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι μελέτες που διερευνούν τις πηγές πληροφόρησης των νοσηλευτών.

Ανάγκες πληροφόρησης του νοσηλευτικού προσωπικού

Οι Dickerson et al. υποστηρίζουν ότι το «διαδίκτυο έχει ενισχύσει τον ρόλο του νοσηλευτή μετατρέποντάς τον από παιδαγωγό σε σύμβουλο στη γνώση».¹⁵ Οι νοσηλευτές πρέπει στη σημερινή εποχή να αναζητούν οι ίδιοι πληροφορίες και να επιμορφώνονται σχετικά με διάφορες θεραπείες και να προτρέπουν τους ασθενείς να ενημερώνονται από το διαδίκτυο. Η εκπαίδευση των ασθενών αποτελεί σημαντικό μέρος της νοσηλευτικής φροντίδας. Στην πραγματικότητα, με την αυξανόμενη χρήση των πληροφοριών για τις θεραπείες και τα συνταγογραφούμενα φάρμακα, οι κλινικοί νοσηλευτές αναζητούν σε τακτική βάση πληροφορίες για την υποστήριξη της φροντίδας των ασθενών και πληροφορίες που σχετίζονται με ασθένειες και θεραπείες των νοσηλευόμενων.¹⁶

Η αναζήτηση πληροφοριών στη νοσηλευτική πρακτική προκύπτει ως αποτέλεσμα άμεσων αναγκών στην φροντίδα των ασθενών και ενδέχεται να ενισχύεται από απορίες ασθενών ή της οικογένειάς τους, ιδίως κατά την εισαγωγή, ή την έξοδό του από το νοσοκομείο.¹⁷ Οι περισσότεροι κλινικοί νοσηλευτές συχνά αναζητούν πληροφορίες για να δώσουν στους ασθενείς, όταν παίρνουν εξιτήριο και φεύγουν από το νοσοκομείο για το σπίτι

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - REVIEW

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Πίνακας 2. Πηγές Πληροφόρησης Νοσηλευτών

Έτος Δημοσίευσης	Πρώτος Συγγραφέας	Τίτλος	Είδος Μελέτης	Πηγή πληροφόρησης
2010	Younger ¹³	Internet-based information-seeking behavior amongst doctors and nurses: a short review of the literature.	Ανασκόπηση	Συνάδελφοι, βιβλία
2008	Turner ¹⁴	From the ground up: information needs of nurses in a rural public health department in Oregon.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Κλινικοί νοσηλευτές: συνάδελφοι, κλινικά πρωτόκολλα, εγχειρίδια, προϊστάμενοι, CDC, επιστημονικά συνέδρια. Σχολικοί νοσηλευτές: συνάδελφοι, προϊστάμενοι, εκπαιδευτικό υλικό και εγχειρίδια από οργανισμούς και υπηρεσίες του υπουργείου. Βοηθοί νοσηλευτών: κλινικοί νοσηλευτές, εκπαιδευτικό υλικό. Προϊστάμενοι: άλλοι προϊστάμενοι, υπουργείο υγείας, εγχειρίδια και οδηγούς, επιστημονικά συνέδρια, επίσημα ενημερωτικά δελτία, υπουργείο υγείας και έντυπο υλικό από το CDC. Διευθυντές νοσηλευτικής υπηρεσίας: άλλοι διευθυντές, υπουργείο υγείας, εκπρόσωπος κοινότητας, ιστοσελίδα του CDC και υπουργείου υγείας, επιστημονικά περιοδικά και ιστοσελίδα του υπουργείου υγείας.
2007	Gilmour ²	Reducing disparities in the access and use of Internet health information. A discussion paper.	Ανασκόπηση	Διαδίκτυο
2007	Tannery ²¹	Hospital nurses' use of knowledge-based information resources.	Συγκριτική Παρεμβατική Μελέτη	Διαδίκτυο
2006	Coumou ¹⁰	How do primary care physicians seek answers to clinical questions? A literature review.	Ανασκόπηση	Συνάδελφοι
2006	Penz ²⁵	Evidence-based nursing in clinical practice: implications for nurse educators.	Ανασκόπηση	Συνάδελφοι, Βιβλία
2006	Wilbright ²²	Information needs and information seeking primary care: a study of nurse practitioners.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Διαδίκτυο
2005	Mc Caughan ⁸	Nurse practitioner and practice nurses' use of research information in clinical decision making: qualitative findings from a national study.	Ποιοτική Μελέτη (Συνεντεύξεις και παρατήρηση)	Συνάδελφοι
2004	Paul ¹⁷	Meeting patient and relatives' information needs upon transfer from an intensive care unit: the development and evaluation of an information booklet.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Διαδίκτυο, συνάδελφοι
2003	Estabrookes ⁴	The Internet and access to evidence: how are nurses positioned?	Ανασκόπηση	Διαδίκτυο
2003	Hall ¹⁵	Out of necessity: oncology nurses' experiences integrating the Internet into practice.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Διαδίκτυο, συνάδελφοι
2002	Fox ¹⁹	Vital decisions: How Internet users decide what information to trust when they or their loved ones are sick. The Pew Internet and American Life Project, Washington.	Τηλεφωνική Συνέντευξη	Διαδίκτυο
2000	Duffy ²⁷	The internet as a research and dissemination resource.	Ανασκόπηση	Διαδίκτυο

τους. Συχνά οι νοσηλευτές έρχονται αντιμέτωποι με αιτήματα από ασθενείς ή τους οικείους τους, σχετικά με πληροφορίες που δεν περιλαμβάνονται στο εκπαιδευτικό υλικό που τους δόθηκε από το νοσοκομείο. Επιπλέον, ο ασθενής μπορεί να απαιτεί παρεμβάσεις που δεν γίνονται στην κλινική (π.χ. φροντίδα τραχειοστομίας), δημιουργώντας στους επαγγελματίες υγείας πρόσθετη απαίτηση για αναζήτηση πληροφοριών.¹⁷ Με τους ασθενείς να ζητούν πληροφορίες σχετικές με την ασθένεια και την θεραπεία τους, οι νοσηλευτές πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους σε πηγές πληροφόρησης που έχουν επίκεντρο τον ασθενή.^{1,2} Παρά την πληθώρα των ελεύθερα προσβάσιμων πληροφοριών από το διαδίκτυο και την ευρεία πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης στο χώρο εργασίας, οι νοσηλευτές διαπιστώνουν ότι οι περισσότερες πληροφορίες δεν είναι χρήσιμες για την κλινική πρακτική επειδή δεν συνδέονται άμεσα με την κλινική πρακτική. Οι επιστημονικές πληροφορίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο πρέπει να εξειδικεύονται για εξειδικευμένα περιβάλλοντα.

Ένα σημαντικό θέμα στη βιβλιογραφία, που αφορά τις πληροφορίες υγείας στο διαδίκτυο, είναι ο ρόλος των επαγγελματιών υγείας στην καθοδήγηση των ασθενών και των οικογενειών τους στην εύρεση και αξιολόγηση αξιόπιστων και επικαιροποιημένων διαδικτυακών πληροφοριών για την υγεία.^{1,18} Ωστόσο, ενώ αυξάνεται σημαντικά ο ρυθμός πρόσβασης στο διαδίκτυο για ανεύρεση πληροφοριών για την υγεία, οι νοσηλευτές και οι άλλοι επαγγελματίες υγείας δε φαίνεται να υποστηρίζουν τους ασθενείς επαρκώς ώστε να είναι σε θέση μόνοι τους να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες.¹⁹

Οι Cashen et al. υποστηρίζουν ότι η ικανότητα των επαγγελματιών υγείας να αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι ζωτικής σημασίας στην εκπαιδευτική διαδικασία του ασθενή.²⁰ Οι ερευνητές συμφωνούν ότι για την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αποτελεσματική ανάκτηση πληροφοριών, καθώς και για την ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής αξιολόγησης απαιτείται ειδική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση αυτή αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και προτού αποκτήσει την άδεια ασκήσεως νοσηλευτή στο Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να διαθέτει δεξιότητες πληροφορικής αναζήτησης δεδομένων.²⁰

Οι νοσηλευτές αναζητούν στο διαδίκτυο κυρίως πληροφορίες για την κατάσταση υγείας των ίδιων ή συγγενικών προσώπων και κυρίως για συνταγογραφούμενα φάρμακα.^{10,12,18} Ένα σημαντικό ποσοστό νοσηλευτών χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να πληροφορηθεί για τη δοσο-

λογία και τις αντενδείξεις τους. Δυο ενδιαφέρουσες έρευνες επικεντρώθηκαν στην διερεύνηση νοσηλευτών που αναζητούσαν πληροφορίες που αφορούσαν στην κλινική πρακτική.^{2,21} Οι αναζητήσεις τους ήταν ασθενο-κεντρικές, σε αντίθεση με μελέτες που διεξήχθησαν σε ακαδημαϊκό περιβάλλον και έδειξαν ότι οι αναζητήσεις αφορούσαν κυρίως τους ίδιους. Έχει αποδειχτεί επίσης, ότι ο αυξημένος φόρτος εργασίας και η επείγουσα κατάσταση που βρισκονται μερικοί ασθενείς, απαιτεί εγρήγορση από τους νοσηλευτές, γεγονός που επιδρά αρνητικά στις δυνατότητες της αναζήτησης πληροφοριών μέσω διαδικτύου.²²

Εμπόδια πληροφόρησης του νοσηλευτικού προσωπικού

Η συχνότητα αναζήτησης βιβλιογραφίας από βάσεις δεδομένων περιοδικών στους νοσηλευτές είναι χαμηλή.²³ Οι Morris-Docker et al. μέτρησαν τις ώρες της χρήσης του διαδικτύου σε τέσσερις πτέρυγες ενός νοσοκομείου και διαπίστωσαν ότι οι νοσηλευτές αναζητούν πληροφορίες σε βάσεις δεδομένων στο 5% του εργασιμίου χρόνου.²³ Οι κλινικοί νοσηλευτές δεν έχουν αποκτήσει δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών από τη βασική τους εκπαίδευση, έτσι ώστε να μπορούν να ικανοποιούν τις περισσότερο σύνθετες πληροφοριακές ανάγκες των ασθενών. Δεν μπορούν να κατανοήσουν ή να αντιληφθούν την αξία της έρευνας, με αποτέλεσμα να έχουν αποκτήσει ελάχιστη ή και καθόλου γνώση²⁴ και δε διαθέτουν την απαραίτητη πληροφοριακή παιδεία ή δεξιότητες διαχείρισης γνώσης που απαιτούνται για την εφαρμογή της νοσηλευτικής βασισμένης σε ενδείξεις στην κλινική πράξη.²⁵ Η έλλειψη βασικών δεξιοτήτων αναζήτησης βιβλιογραφίας και πλοήγησης στο διαδίκτυο και το γεγονός ότι δεν γνωρίζουν πότε και πώς να χρησιμοποιούν σημαντικές πηγές, όπως το MEDLINE (PubMed ή Ovid), το MEDLINE plus ή άλλες πηγές αντιπροσωπεύει ένα έλλειμμα επαγγελματικής γνώσης, από το οποίο προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα φροντίδας και στην εκπαίδευση των ασθενών.²⁶

Ορισμένοι ερευνητές πιστεύουν ότι η διοίκηση σε μονάδες υγείας περιορίζει την ελεύθερη χρήση on-line εφαρμογών, λόγω της πεποίθησης ότι το προσωπικό θα δαπανά πολύ χρόνο στο διαδίκτυο,^{3,10,27} εφόσον σε αντίθεση με άλλες τεχνολογίες, η χρήση του είναι σχετικά δύσκολο να ελεγχθεί.²⁸ Η μη πρόσβαση στο δίκτυο του National Health System (NHS), της Μεγάλης Βρετανίας, έχει ως συνέπεια να μην έχουν πρόσβαση οι νοσηλευτές

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - REVIEW

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Πίνακας 3. Εμπόδια στην Πληροφόρηση των Νοσηλευτών

Έτος Δημοσίευσης	Πρώτος Συγγραφέας	Τίτλος	Είδος Μελέτης	Εμπόδια
2010	Koivunen ³²	Nurses' information retrieval skills in psychiatric hospitals - Are the requirements for evidence-based practice fulfilled?"	Μελέτη Παρατήρησης	Έλλειψη δεξιοτήτων για αξιολόγηση πληροφοριών
2009	Cader ⁹	Judging nursing information on the WWW: a theoretical understanding.	Ποιοτική Μελέτη με Συνεντεύξεις	Έλλειψη χρόνου, έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2007	Eldredge ¹¹	Do clinical librarians matter? The first randomized controlled trial in librarianship.	Τυχαιοποιημένη Ελεγχόμενη Μελέτη	Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2007	Winters ³³	Access to and use of research by rural nurses.	Ποιοτική Μελέτη με Συνεντεύξεις	Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2006	Coumou ¹⁰	How do primary care physicians seek answers to clinical questions? A literature review.	Ανασκόπηση	Διοίκηση μονάδων υγείας, Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2006	Gilchrist ²⁹	Facilitating access to online learning.	Ανασκόπηση	Απαγόρευση πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων
2006	McKnight ¹	The information seeking of on-duty critical care nurses: evidence from participant observation and in-context interviews.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2006	Penz ²⁵	Evidence-based nursing in clinical practice: implications for nurse educators.	Ανασκόπηση	Ελλιπής εκπαίδευση
2006	Wilbriht ²²	Information needs and information seeking primary care: a study of nurse practitioners.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Έλλειψη χρόνου
2005	Pravikoff ²⁴	Readiness of U.S. nurses for evidence-based practice.	Μελέτη Παρατήρησης	Ελλιπής εκπαίδευση
2005	Scott ²⁶	Nurses are not confident in how to access research.	Ανασκόπηση	Ελλιπής εκπαίδευση
2005	Turner ¹²	Modeling interventions to improve access to the public health gray literature.	Μελέτη με τη χρήση μοντέλου	Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2004	Janes ³	Few rural nurses using Internet for health information.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Διοίκηση μονάδων υγείας, Έλλειψη εκπαίδευσης, έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη
2004	Morris-Docker ²³	Nurses' use of the Internet in clinical ward settings.	Ποιοτική Μελέτη με Συνέντευξη	Έλλειψη χρόνου
2003	Estabrookes ⁴	The Internet and access to evidence: how are nurses positioned?	Ανασκόπηση	Έλλειψη χρόνου
2001	Jadad ⁷	Internet use among physicians, nurses and their patients.	Σχολιασμός	Τυποποιημένος τρόπος συγγραφής στα επιστημονικά περιοδικά
2000	Duffy ²⁷	The internet as a research and dissemination resource.	Ανασκόπηση	Διοίκηση μονάδων υγείας
2000	Hynes-Gay ²⁸	Nursing and the net.	Ανασκόπηση	Διοίκηση μονάδων υγείας
2000	Jadad ³⁰	The new alchemy: transmuting information into knowledge in an electronic age.	Ανασκόπηση	Τυποποιημένος τρόπος συγγραφής στα επιστημονικά περιοδικά
2000	Royle ³¹	Evaluation of a system for providing information resources to nurses.	Συγκριτική Παρεμβατική Μελέτη	Έλλειψη χρόνου

στα αρχεία των ασθενών και να εμποδίζεται η πρόσβασή τους στη βιβλιογραφία.²⁹

Οι Jadad και Enkin υποστηρίζουν ότι ο τυποποιημένος τρόπος συγγραφής στα επιστημονικά περιοδικά μπορεί να δυσκολέψει την κατανόηση πληροφοριών από τους νοσηλευτές, κυρίως λόγω της ελλιπούς κατάρτισης κατά τη βασική τους εκπαίδευση.³⁰ Το εμπόδιο αυτό έχει επισημανθεί και από άλλους συγγραφείς.⁷ Οι Royle et al. διαπίστωσαν ότι οι νοσηλευτές συχνά έπρεπε να διακόψουν την αναζήτηση στο διαδίκτυο για να βρεθούν κοντά στον ασθενή.³¹ Για τον λόγο αυτό, κατά τη νυχτερινή βάρδια οι νοσηλευτές είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο σε σχέση με τις πρωινές και απογευματινές βάρδιες, γεγονός που υποδηλώνει ότι όταν οι απαιτήσεις των ασθενών είναι μικρές, η αναζήτηση πληροφοριών μπορεί να δικαιολογηθεί. Οι Morris-Docker et al. έδειξαν ότι η πρόσβαση στο διαδίκτυο είχε ως αποτέλεσμα την πρόσβαση των νοσηλευτών στους υπολογιστές στην κλινική πράξη.²³ Η έλλειψη νοσηλευτικού χρόνου θεωρείται ως σημαντικό εμπόδιο για τη χρήση του διαδικτύου για εύρεση πληροφοριών υγείας στην καθημερινή νοσηλευτική πρακτική, μιας και διάφορες μελέτες διαπίστωσαν ότι ο ανεπαρκής διαθέσιμος χρόνος για την αναζήτηση δεδομένων σε ηλεκτρονικές βάσεις ήταν ένας αποτρεπτικός παράγοντας για το 76% των νοσηλευτών.^{3,4,9-12,23}

Άλλα εμπόδια που αναφέρθηκαν στη βιβλιογραφία περιλαμβάνουν την αντίληψη ότι η ιατρική βιβλιοθήκη ήταν μόνο για τους ιατρούς. Από την άλλη, ακόμα και όταν βρίσκουν τις απαραίτητες πληροφορίες, μερικοί νοσηλευτές πιστεύουν ότι δεν διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες να τις αξιολογήσουν.³² Το πρόβλημα της ορολογίας ήταν εμφανές σε μία μελέτη, όπου οι νοσηλευτές χρησιμοποιούσαν το όρο «έρευνα» για να ορίσουν τη «συλλογή πληροφοριών».³³ Σε γενικές γραμμές, οι νοσηλευτές αναφέρουν τα εξής εμπόδια για την απόκτηση πληροφοριών: έλλειψη χρόνου, έλλειψη πρόσβασης στην πληροφόρηση, αδυναμία πρόσβασης σε μία βιβλιοθήκη και έλλειψη δεξιοτήτων αναζήτησης.^{2,3,9-12,33} Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τις μελέτες που διερευνούν τα εμπόδια που ανακύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών από τους νοσηλευτές.

Συζήτηση

Σε αρκετές χώρες, έχουν ασχοληθεί οι πηγές και οι ανάγκες πληροφόρησης επαγγελματιών υγείας, καθώς

και τα εμπόδια που προκύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Στη χώρα μας παρόμοιες έρευνες ειδικά για το νοσηλευτικό προσωπικό είναι περιορισμένες. Στη συγκεκριμένη αναφορά γίνεται λόγος για τις ανάγκες πληροφόρησης των νοσηλευτών που προκύπτουν από την καθημερινή συμμετοχή τους στις βασικές διεργασίες του νοσοκομείου και στο γεγονός ότι οι πληροφορίες που αναζητούνται από τους νοσηλευτές στο διαδίκτυο επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στους νοσηλευόμενους ασθενείς.³⁴ Στην Ελλάδα έχουν γίνει σχετικές μελέτες που αφορούν φαρμακοποιούς στην κοινότητα και στα νοσοκομεία,^{35,36} σε ψυχολόγους,³⁷ στις βιοϊατρικές επιστήμες³⁸ και μία τυχαioποιημένη μελέτη που περιλαμβάνει επαγγελματίες υγείας, ενός ειδικού νοσοκομείου.³⁹ Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προκύπτει ότι γενικά οι νοσηλευτές σε διεθνές επίπεδο προτιμούν να χρησιμοποιούν ως πηγή ενημέρωσης ανθρώπινους πόρους και όχι ηλεκτρονικούς. Πρώτοι σε προτίμηση έρχονται οι συνάδελφοί τους νοσηλευτές και ακολουθούν οι ιατροί. Οι νοσηλευτές σε όποιο κλινικό θέμα χρειαστούν πληροφορίες απευθύνονται πρώτα στους συνάδελφούς τους. Πιθανή εξήγηση είναι η εξοικονόμηση χρόνου και η μεγαλύτερη εξοικείωση που υπάρχει μεταξύ τους. Στην Ελλάδα οι ιατροί θεωρούνται ως η πιο αξιόπιστη πηγή, αλλά δύσκολα προσβάσιμη στις περισσότερες περιπτώσεις.

Αν και το διαδίκτυο είναι το πιο διαδεδομένο μέσο πληροφόρησης, επικοινωνίας και ψυχαγωγίας, οι περισσότεροι νοσηλευτές δεν το χρησιμοποιούν ως πηγή πληροφόρησης.¹ Στην Ελλάδα, το διαδίκτυο χρησιμοποιείται ως μέσο κοινωνικής δικτύωσης και για αλληλογραφία, ενώ συζήτηση έχει αναπτυχθεί σχετικά με την αξιοπιστία των πηγών πληροφόρησης στο διαδίκτυο. Πολλοί είναι αυτοί που αμφισβητούν την εγκυρότητά του, γιατί οποιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα να δημοσιεύσει κάποιο άρθρο, το οποίο δεν είναι απαραίτητα έγκυρο και επιστημονικά τεκμηριωμένο, με αποτέλεσμα το περιεχόμενο να βλάπτει τον αναγνώστη.⁴⁰ Οι νοσηλευτές αναζητούν πληροφορίες κυρίως για τους νοσηλευόμενους ασθενείς ή για θέματα που αφορούν την κλινική στην οποία εργάζονται. Στην Ελλάδα δεν είναι γνωστές οι ανάγκες πληροφόρησης των νοσηλευτών. Σε διεθνές, όμως, επίπεδο οι νοσηλευτές δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην ποιότητα παροχής υπηρεσιών και στην ενημέρωση των ασθενών και των οικείων τους, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και τους συναδέλφους τους για να αντλήσουν πληροφορίες για τα θέματα αυτά.¹⁵⁻¹⁷

Ως κυριότερα εμπόδια κατά την αναζήτηση πληροφο-

ριών έχουν αναφερθεί η έλλειψη χρόνου και το κόστος. Στην Ελλάδα, η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού στα νοσοκομεία αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός. Συχνές είναι οι αναφορές που γίνονται από τους ίδιους νοσηλευτές ότι δεν προλαβαίνουν να παρέχουν φροντίδα στους ασθενείς και ότι η κόπωση μειώνει την απόδοσή τους. Από το 2008, η οικονομική κρίση έχει περιορίσει τους πόρους των Ελλήνων. Παρ' όλα αυτά, μεγάλο ποσοστό των νοσηλευτών έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, είτε από την οικία τους, είτε από το χώρο εργασίας τους. Σχετικά πρόσφατη μελέτη έχει δείξει ότι περίπου τα μισά νοικοκυριά έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και μάλιστα το 70,1% των Ελλήνων ηλικίας 16-74 ετών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σε καθημερινή βάση ανεξάρτητα από το αν έχουν πρόσβαση από την οικία τους.⁴¹ Ακόμη, στο πρόγραμμα σπουδών των νοσηλευτών στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια υπάρχουν κάποια μαθήματα εκμάθησης χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή και διαδικτύου, με αποτέλεσμα οι νέοι νοσηλευτές να έχουν τα εφόδια για τη χρήση του διαδικτύου και των βάσεων δεδομένων.

Συμπεράσματα

Η πληροφοριακή συμπεριφορά περιλαμβάνει τις πηγές, τις ανάγκες και τα εμπόδια που προκύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Οι νοσηλευτές πρέπει να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών, ώστε να

μπορούν να έχουν πρόσβαση, να αναζητούν και να αξιολογούν αποτελεσματικά αξιόπιστες και χρήσιμες πληροφορίες, που να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η συνεχιζόμενη εκπαίδευση των νοσηλευτών στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και στις δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο και τις βάσεις δεδομένων. Πρέπει να γίνουν στην Ελλάδα τέτοιου είδους μελέτες, ώστε να αναγνωριστούν οι ανάγκες των νοσηλευτών για πληροφόρηση, οι πηγές που χρησιμοποιούν και τα εμπόδια που προκύπτουν κατά την αναζήτηση πληροφοριών.

Κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση των Βιβλιοθηκών και Υπηρεσιών Πληροφόρησης προς τους νοσηλευτές. Σημαντικό ρόλο στο πεδίο αυτό μπορούν να έχουν οι νοσηλευτικές ενώσεις της χώρας μας με τη θεσμικότητα και το ρόλο τους, μέσω της ανάπτυξης νέων και της αξιολόγησης των ήδη υπάρχουσών υπηρεσιών πληροφόρησης. Οι νοσηλευτές, μέσω της πληροφόρησης, μπορούν να αναδιαμορφώσουν τις σχέσεις τους με τους ιατρούς και να ενδυναμωθούν επαγγελματικά. Έτσι, οι ορθά πληροφορημένοι νοσηλευτές θα μπορέσουν να αποτελέσουν αξιόπιστη πηγή για τους ασθενείς. Με τον τρόπο αυτό η πληροφόρηση των ασθενών μπορεί να γίνεται από τους νοσηλευτές και όχι από τους ιατρούς, όπως παραδοσιακά γινόταν μέχρι σήμερα και οι ιατροί θα αποφορτιστούν από αυτό το έργο και θα μπορούν να έχουν περισσότερο χρόνο στη διάθεσή τους για να αφιερώσουν στο κλινικό τους έργο.

ABSTRACT

Nurses' Information-Seeking Behavior

George Intas,¹ Petros Kostagiolas,² Niakas Dimitris³

RN, MSc, PhD,¹ Lecturer, Department of Archive and Library Science, Ionian University,² Prof., Hellenic Open University, Faculty of Social Sciences³

Background: Continuous education is an important aspect for health professionals for maintaining and improving the quality of health care services. Nurses should use modern media and the internet to support patients and their families by providing safer and better quality of care. Wilson's model is a useful tool in order to investigate nurses' information-seeking behavior. **Aim:** The review of the literature and the modification of the Wilson's model according to the needs of nurses. **Method:** A modified Wilson's model was used and a literature review was performed via the international databases CINAHL, Medline, Science Direct, Scopus and Heal Link for the years 2000-2012. Of all the studies found, 34 were complying with the inclusion criteria and the aim of the present review. **Results:** Nurses' main sources of information for patients' nursing care and drugs' prescription evaluation are their nursing colleagues and

medical doctors. As major barriers, nurses reported lack of knowledge of informatics' terminology as well as lack of skills in seeking information via databases. **Conclusions:** Nurses' training in information seeking through internet and evaluation of the information is necessary for continuing nursing education and improvement of nursing care.

Key-words: Information-seeking behavior, information needs, information sources, barriers, nurses, interne

Corresponding Author: George Intas, 4 Mahiton str., GR 18541 Piraeus, Greece, Tel. +306945492709,
e-mail: intasgeo@yahoo.gr

Βιβλιογραφία

- Gilmour JA. Reducing disparities in the access and use of Internet health information. A discussion paper. *Int J Nurs Stud* 2007, 44:1270–1278.
- McKnight M. The information seeking of on-duty critical care nurses: evidence from participant observation and in-context interviews. *J Med Libr Assoc* 2006, 94:145-51.
- Janes R, Arroll B, Buetow S, Coster G, McCormick R, Hague. Few rural nurses using Internet for health information. *Kai Tiaki Nursing New Zealand* 2004, 10:8-19.
- Estabrookes CA, O'Leary KA, Ricker KL, Humphrey CK. The Internet and access to evidence: how are nurses positioned? *J Adv Nurs* 2003, 42:73–81.
- Wilson TD. On user studies and information needs. *J Doc* 2006, 62:658-670.
- Niedźwiedzka BM. Barriers to evidence-based decision making among Polish healthcare managers. *Health Serv Manage Res* 2003, 16:106-15.
- Jadad A, Sigouin C, Cocking L, Booker L, Whelan T, Browman G. Internet use among physicians, nurses and their patients. *JAMA* 2001, 286:1451–1452.
- McCaughan D, Thompson CA, Cullum NA, Sheldon TA, Raynor P. Nurse practitioner and practice nurses' use of research information in clinical decision making: qualitative findings from a national study. *Fam Pract* 2005, 22:490–497.
- Cader R, Campbell S, Watson D. Judging nursing information on the WWW: a theoretical understanding. *J Adv Nurs* 2009, 65:1916–1925.
- Coumou HC, Meijman FJ. How do primary care physicians seek answers to clinical questions? A literature review. *J Med Libr Assoc* 2006, 94:55–60.
- Eldredge, J. Do clinical librarians matter? The first randomized controlled trial in librarianship. *Evid Bas Libr & Inf Pr* 2007, 2:84–87.
- Turner AM, Liddy ED, Bradley J, Wheatley JA. Modeling interventions to improve access to the public health gray literature. *J Med Libr Assoc* 2005, 93:487–494.
- Younger P. Internet-based information-seeking behavior amongst doctors and nurses: a short review of the literature. *Health Info Libr J* 2010, 27:2–10.
- Turner A, Stavri Z, Revere D, Altamore R. From the ground up: information needs of nurses in a rural public health department in Oregon. *J Med Libr Assoc* 2008, 96:335-42.
- Dickerson S, Boehmke M, Ogle C, Brown J. Out of necessity: oncology nurses' experiences integrating the Internet into practice. *Oncol Nurs Forum* 2005, 32:355–362.
- Mettler M., Kemper DW. Information Therapy: Health Education One Person at a Time. *Health Promot Pract* 2005, 4:214-7.
- Paul F, Hendry C, Cabrelli L. Meeting patient and relatives' information needs upon transfer from an intensive care unit: the development and evaluation of an information booklet. *J Clin Nurs* 2004, 13:396-405.
- Anselmo MA, Lash KM., Stieb ES, Haver KE. Cystic fibrosis on the Internet: a survey of site adherence to AMA guidelines. *Pediatrics* 2004, 114:100–103.
- Fox S, Rainie L. (2002) Vital decisions: How Internet users decide what information to trust when they or

- their loved ones are sick. The Pew Internet and American Life Project, Washington. Available at: http://www.pewinternet.org/ppf/r/59/report_display.asp Accessed January 22, 2012.
20. Cashen MS, Dykes P, Gerber B. eHealth technology and Internet resources. *J Cardiovasc Nurs* 2004, 19:209–214.
  21. Tannery NH, Wessel CB, Epstein BA, Gadd CS. Hospital nurses' use of knowledge-based information resources. *Nurs Outlook* 2007, 55:15-9.
  22. Cogdill K. Information needs and information seeking primary care: a study of nurse practitioners. *J Med Libr Assoc* 2003, 91:203-15.
  23. Morris-Docker SB, Tod A, Harrison JM, Wolstenholme D, Black R. Nurses' use of the Internet in clinical ward settings. *J Adv Nurs* 2004, 48:157–166.
  24. Pravikoff D, Tanner A, Pierce S. Readiness of U.S. nurses for evidence-based practice. *Am J Nurs* 2005, 105:40-51.
  25. Penz K, Bassendowski S. Evidence-based nursing in clinical practice: implications for nurse educators. *J Contin Educ Nurs* 2006, 37:251-254.
  26. Scott H. Nurses are not confident in how to access research. *Br J Nurs* 2005, 14:425.
  27. Duffy M. The internet as a research and dissemination resource. *Health Promotion International* 2000, 15:349–353.
  28. Hynes-Gay P.M. & Nagle L.M. Nursing and the net. *Canadian Journal of Nursing Leadership* 2000, 13: 5–10.
  29. Gilchrist, M., Ward, R. Facilitating access to online learning. In: Glen, S., Moule, P. (Eds.), *E-learning in Nursing*. Basingstoke, Palgrave, 2006:153-181.
  30. Jadad A.R., Enkin M.W. The new alchemy: transmuting information into knowledge in an electronic age. *CMAJ* 2000, 162:1826–1828.
  31. Royle J., Blythe J., DiCenso A., Boblin-Cummings S., Deber R., Hayward R. Evaluation of a system for providing information resources to nurses. *J Health Inf* 2000, 6:100–109.
  32. Koivunen, M., Valimaki, M., Hatonen, H. Nurses' information retrieval skills in psychiatric hospitals - Are the requirements for evidence-based practice fulfilled? *Nurse Educ Pract* 2010, 10:27–31.
  33. Winters, C. A., Lee, H. J., Besel, J., Strand, A., Echeverri, R., Jorgensen, K. P., et al. Access to and use of research by rural nurses. *Rural Remote Health* 2007, 7:758.
  34. Κωσταγιόλας, Π.Α. & Καθαράκη, Μ. (2006), «Πληροφόρηση και ποιότητα στη νοσηλευτική φροντίδα: ο ρόλος της νοσοκομειακής βιβλιοθήκης», Τεύχος Πρακτικών του Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου «Νοσηλευτικές δράσεις σύγχρονες αντιλήψεις και προοπτικές», σ. 132-139, Απρίλιος 2006, Σύρος.
  35. Kostagiolas PA, Aggelopoulou VA, Niakas D. A study of the information seeking behaviour of hospital pharmacists: empirical evidence from Greece. *Health Info Libr J* 2011, 28:302-12.
  36. Kostagiolas P, Ziavrou K., Alexias G., Niakas D. Studying the Information-Seeking Behavior of Hospital Professionals: The Case of METAXA Cancer Hospital in Greece. *J Hosp Libr* 2012, 12:33-45.
  37. Σαμιώτη Φ. Διερεύνηση πληροφοριακής συμπεριφοράς των ψυχολόγων των δημόσιων νοσοκομείων στην Ελλάδα. Διπλωματική εργασία, ΕΑΠ, 2012.
  38. Λιάπα Ε. Αξιολόγηση των πηγών πληροφόρησης στις βιοϊατρικές επιστήμες. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 2010, 27:847-855.
  39. Kostagiolas P, Bairaktaris K., Niakas D. An information behavior investigation of the community pharmacists in Greece for developing library and information services. *Health Info Libr J* 2010, 27:46-56.
  40. Hanif F, Read JC, Goodacre JA, Chaudhry A, Gibbs P. The role of quality tools in assessing reliability of the internet for health information. *Inform Health Soc Care*. 2009, 34:231-43.
  41. Ελληνική Στατιστική Αρχή. Τόπος χρήσης του Η/Υ και πρόσβασης στο διαδίκτυο, κατά ασχολία χρήστη (Έτος 2010). <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (πρόσβαση Ιανουάριος 2012).